

Suomen kirjoitustulkit ry kommentoi lausunnossaan luonnoksia tuoden esiin etenkin kirjoitustulkkauksen näkökulmia.

Yleisperusteluluonnokseen:

1. Johdanto, sivu 3, viimeinen kpl
 - Tulkkauspalvelut ovat ratkaisu viittomakielisten sekä kuulo- ja puhevammaisten henkilöiden integroitumiseen kuulevan puhuttujen kielten edustaman enemmistön luomaan ympäristöön. Tulkkausta tarvitsevat kuulovammaisten lisäksi puhuttuja kieliä edustavat. (puhekieli/puhekielisyys, yleiskieli, kirjakieli, murre)
2. Luku 2.1.5. tulkkipalvelut käytännössä, sivu 8, ensimmäinen kpl, toiseksi viimeinen lause seuraavaan muotoon:
 - Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä on ylläpitänyt tulkkirekisteriä. Rekisterissä on noin 800 tulkkia: viittomakielentulkkeja, kirjoitustulkkeja ja kuurosokeiden vapaa-ajan tulkkeja.Luku 2.1.5. sivulla 8, toinen kappale, lisäys kirjoitustulkeista seuraavasti:
 - Viittomakielen- ja kirjoitustulkkien tulkkikoulutuksen kehittyminen ja toiminnan ammatillistuminen....jne.
- 2.3 luku, sivu 12, Nykytilan arviointi ja sen alla neljäs kappale seuraavaan muotoon:
 - Tulkkipalvelu on lähtenyt liikkeelle viittomakielentulkkauksesta. Eri järjestöt kehittivät 2000-luvun alussa tulkkipalvelujen sisältöä ja käytäntöjä omissa hankkeissaan. Järjestöjen hankkeiden avulla parannettiin tietoisuutta kuurosokeiden, kuuroutuneiden ja huonokuuloisten sekä puhevammaisten tulkkauksesta.

Yksityiskohtaiseen perusteluluonnokseen:

1. luku, 4 §, sivu 2 seuraavanlainen virke nykyisen sijaan:
 - Tulkkauksella tarkoitetaan viestin kääntämistä kieleltä toiselle. Tässä laissa tulkkauksella tarkoitetaan myös viestin välittämistä jollakin kommunikaatiota selventävällä menetelmällä. Välittäminen tässä yhteydessä sisältää myös puhevammaisten ja kuurosokeiden henkilöiden tarvitseman viestin tulkitsemisen.Saman 1. luvun sivulla 2, 4 §:n viimeinen virke seuraavanlaiseen muotoon:
 - Etätulkkauksella tarkoitetaan tulkkauksilannetta, jossa vähintään yksi osapuoli on fyysisesti eri paikassa ja muihin osapuoliin kuva- tai teksti- ja äänyhteydessä.
2. luku, 5 §, sivu 2, toinen kappale
 - Jos henkilöllä on näön tai kuulon jääniteitä, saatetaan käyttää puhetta, viittomakieltä, viitottua puhetta, kirjoitustulkkausta tai jotain muuta menetelmää. Jos kuurosokeus on täydellistä, tärkein kommunikointikeino on kädestä käteen viittominen.Saman toisen luvun 6 §, sivun 4 viimeinen kappale jatkuen sivulle 5 ensimmäisiin riveihin muotoon:
 - Jos opiskeluun osallistuu kaksi tai useampi tulkkia tarvitseva opiskelija, he voivat tietyissä tapauksissa jakaa tulkkauksen. On huomioitava, ettei puhevammaisen tai kuurosokea välttämättä pysty jakamaan tulkkia. Myös kuulovammaisten

tarpeet tai tulkkausmenetelmät voivat olla niin erilaisia, etteivät he pysty hyödyntämään yhteistä tulkkausta.

Samoin 2. luvun 9 § ”Toimeenpano” sivulla 6, ensimmäinen kpl:

- Ehdotetun 1. momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vastaa tulkkauspalvelujen kehittämisestä ja seuraa lain toimeenpanoa. YK:n vammaistenoikeuksien sopimuksen hengessä tulee määrittää käyttäjien mahdollisuus päästä vaikuttamaan palvelun kehittämiseen.

Edelleen luku 2, 10 §, sivulla 6, toinen kappale:

- Tulkkauspalvelu voidaan järjestää myös siten, että tilaisuudessa on käytettävissä kaksi tulkkiä. Kahden tulkin käyttö tulee kyseeseen, kun tulkkaustilanne on vaativa tai ajallisesti pitkäkestoinen.

Edelleen 2. luku, 14 §, sivu 7 seuraavanlaiseen muotoon:

- Laissa tulee tarkasti määrittellä, mitkä tiedot ovat välttämättömiä tulkkipalvelun päätöksen kannalta. Henkilön sairaus ei välttämättä ole este tai edellytys tulkkipalvelulle, ainoastaan sairaus, joka aiheuttaa tulkkipalvelun tarpeen. Laissa tai tulkkipalvelupäätöksessä tulee tarkkaan määrittellä asiat, jotka vaikuttavat tulkkipalvelun jatkumiseen ja joissa tapahtuneet muutokset tulee ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle. Kun on kyseessä kuulovammainen henkilö, saattaa kommunikointimenetelmien taito muuttua eikä silti tarve tulkkipalveluun muutu. Henkilö voi esimerkiksi tulkkipalvelua hakiessaan olla äskettäin kuuroutunut ja kommunikoi ainoastaan huulilta lukien ja kirjoittamalla. Opeteltuaan ehkä viitottua puhetta hänen kommunikointitilanteensa siis muuttuu, mutta tulkkipalvelun tarve hänellä on edelleen. Sen sijaan tulkkausmenetelmän valinta saattaa muuttua: joissain tilanteissa hän valitsee viitotun puheen toisissa edelleen kirjoitustulkkauksen. Tällaisen muutoksen henkilön profiilissa tulisi hänen itsensä voida tehdä ilmoittamalla asiasta esim. tulkkivälitykseen. Tulkkauspalvelua hakiessaan tulisi selkeästi kertoa, mitä tietoja Kela tarvitsee ja että tietojen puute voi aiheuttaa tulkkauspäätöksen epäämisen. Hakijan tietoa ei tulisi voida hakea ilman hakijan suostumusta. Asiantuntijuus tulisi määrittellä laissa tarkemmin ja siihen tulisi antaa riittävästi vaihtoehtoja. Välttämättä sosiaali- tai terveydenhuollon henkilökunta ei ole asiantuntija määrittelemään vaikkapa huonokuuloisen tai kuuroutuneen kommunikointitaitoa. Sen pystyy tekemään vain henkilö, joka itse osaa ko. menetelmää.

Edelleen luku 2, 15 § sivulla 8, viimeinen kappale muotoon:

- Kansaneläkelaitos voi myöntää oikeuden tulkkauspalveluun pääsääntöisesti toistaiseksi ja erityistapauksissa määräaikaisena.

5. luku, 23 § sivulla 11 ”Oikeus tietojen saamiseen”:

- Laissa tulee määrittellä, mitkä tiedot ovat välttämättömiä tulkkipalvelun järjestämiseksi ja jotka Kelalla on oikeus saada. Laissa tulee myös määrittellä tarkkaan ne viranomaiset ja tahot, joilta tietoja voi saada. Tulkkipalvelun käyttäjällä on oikeus tietää, mitä tietoja Kelalle voidaan antaa. Kun Kela saa asiakkaasta tietoa, tulee se välittömästi ilmoittaa asiakkaalle, jolla tulee olla oikeus tarkistaa ko. tiedot.

Samainen luku 5, § 24, sivulla 12 ”Oikeus tietojen luovuttamiseen”:

- Laissa tulee tarkasti määrittellä ne tiedot, jotka voidaan luovuttaa muiden käyttöön. Lisäksi on määriteltävä tahot, joille tietoja voidaan antaa. Esimerkiksi tulkkipalvelun tuottaja, tulkki tai oppilaitos ei välttämättä tarvitse tietoa asiakkaan sairaudesta.

Siksi on määriteltävä tarkasti, mikä on tulkkauksen tai sen järjestämisen kannalta oleellinen tieto, jota ilman tulkkauksen epäonnistuu tai on huonolaatuista.

Tulkkauspalvelulakiin:

2 § Lain tarkoitus

- Tulkkauspalvelun maksuttomuus sopisi paremmin esimerkiksi pykälään 10.

3 §, 2. mom.

- Sen estämättä, mitä....henkilölle PITÄÄ järjestää tämän lain mukaista....

8 § (Pois sana "välttämättömät")

- Kansaneläkelaitos järjestää etätulkkaukselle käyttävälle henkilölle tarvittavat hinnaltaan kohtuulliset välineet ja laitteet, joita etätulkkauksen edellyttää. Lisäksi Kansaneläkelaitos korvaa etäyhteyden käytöstä aiheutuvat kustannukset.

10 §, 1. mom.

- Vaativissa tai ajallisesti pitkäkestoissa tulkkauksissa tulee palvelu järjestää siten, että käytettävissä on kaksi tulkkia.